Ibrahim Hadžić
književnik, Beograd

MIODRAG STANISAVLJEVIĆ, PESNIK U OPSADI

"Opsađuj dok ne crknu!"
Iz pesme *Sve se sliva u naš levak*

Pre više od tri decenije, Stanisavljević je u jednoj svojoj pesmi za decu napisao: "Ko izdrži dosadu, dobio je opsadu". Ove dve ključne reči, **opsada** i **dosada**, postale su simboli stanja u Srbiji već čitavih petnaest godina. Pogledajmo kako *Rečnik Matice srpske* definiše ove pojmove: *Opsada je vojna akcija kojom se neprijatelj u utvrđenom objektu drži opkoljen, u obruču*; *Dosada je osećanje nestrpljivosti, nespokojstva, nezadovoljstva zbog odsustva zanimljivih ili uzbudljivih doživljaja*. Pokrivaju li ove definicije stvarno stanje opsade i dosade u kojoj se pesnik, a i mi nalazimo? Naravno da ne, i vrlo je malo onoga što se može preuzeti iz tih objašnjenja.

Opsada, kako definicija kaže, ima za cilj da "neprijatelja" drži opkoljenog u utvrđenom objektu. Naravno, u našem slučaju neprijatelj je sopstveni narod, a oni koji izvode "akciju" takođe su naši, samo što su sebi utuvili u glavu da mi nismo njihovi, ili pak znaju da smo njihovi, ali pošto nismo dovoljno razumni valja nas prosvetiti i osvestiti, podvrgavanjem nas raznim duhovnim i fizičkim torturama.

Dosada, kao izuzetno psihološko stanje, u našim uslovima javila se kao odgovor na opsadu i poprimila je katastrofične razmere. Ona nas već dugi niz godina razara svojim besmislom i bezizlaznošću. Njene žrtve su kako mladi tako i stari. Naš svakodnevni život pretvorio se u glupo osluškivanje pulsa duvača u nacionalne mehove i kovača lažnog novca i sreće, praćenje uspona biznismena i šićardžija, zaklinjanje pred secikesama i ubicama itd, itd. Pa ko može sve to izdržati i dokle će sve to trajati? Možda ovaj o kojem pišem, a i ovaj koji to piše, neće to dočekati, jer su naslage zlih i nemuštih namera tako duboke i slojevite da će proći mnogo vremena dok se one ne istroše. Nije utešno, ali tako je. Opsadu su nam nametnuli da bi nas opljačkali, da bi nam rad obezvredili inflacijom, podmetnuli su nam novu skalu društvenih, umetničkih i moralnih vrednosti, jednom rečju, potkopali nam smisao života. Opsada je postala izraz varvarskog duha.

U slučaju pesnika Stanisavljevića i dosada i opsada dobile su konkretne razmere. Stanisavljević se iz dosade povukao u svojevrsnu osamu.

On se okrenuo sebi i svom duhu, u kojem je našao najboljeg sagovornika: napustio je društvo, prezreo nametnuto nacionalno dušebrižništvo i izrastao u najbriljantnijeg hroničara zla, pa što pesmama, što svojevrsnim zabeleškama i komentarima, iliti političkim zapisima, izvršava svoju individualnu misiju. U svojoj fizičkoj izolaciji (dosadi) hrabro, i ne bez razloga, podvlačim: usamljenički i nezavisno (bez zaleđine bilo koje partije, bilo koje institucije, bilo kojeg klana, a da ne pominjem u šali i zbilji telohranitelje koji bi ga svojim telima štitili), vodi bespoštednu, moralnu borbu, odupirući se stravičnoj opsadi duha. On se zgražava nad masama i kolektivnim JA. On se suprotstavlja svemu mračnom, povampirenom i podlom. Jer, opsada koja nas je zadesila verovatno nema premca u svetskoj istoriji po perfidnosti, po podmuklosti i pobrkanosti raznoraznih interesa.

A šta Stanisavljević, briljantni pesnik, može očekivati od ovog društva? Naravno, i dalje samo opsadu. I, nažalost, to mu se događa. On je postao apokrifni pesnik. O njemu govore samo njegovi najbliži prijatelji, istomišljenici. Čaršija za njega ne zna, a nema ga ni u oficijelnoj književnosti (koju su preplavili mediokriteti i klanovi, piskarala i nacionalni uvlakači, komunisti - crkveni pevači, nastavljači epskog pevanja, unizitelji svetskih književnih dostignuća, svakovrsna 'žgadija' – Stanisavljevićev izraz), jer njegov disonantni glas ni malo se ne uklapa u biljurno ogledalo "uzornih" nacionalnih mislilaca, profesionalnih i dežurnih rodoljuba.

A ko je Miodrag Stanisavljević? Na ovo pitanje i nije i jeste lako odgovoriti.

Miodrag Stanisavljević je jedan samosvojan čovek i osoben glas u srpskoj poeziji. On već četiri decenije ispisuje prepoznatljive stihove, poeziju i drame za decu, filmsku i pozorišnu esejistiku, i u poslednjih desetak godina komentare na naša društvena zbivanja u listu *Republika*. No i pored vrhunskih književnih rezultata koje ostvaruje desetljećima, on nije postao miljenik književne kritike. Njegova višeslojna poezija oduvek je tražila tumače, a znamo, kritičari ne vole da se udubljuju. Danas, kada piše "čitke" stihove, ni oni im ne odgovaraju. Skovali su opaku zaveru prećutkivanja, bagatelisanja, opsade, prezira, pa i pretnji. A naivan čovek, kao što sam na primer ja, pita se kako je moguće da ti vrednovatelji književne produkcije mogu ostati tako slepi, gluvi i bez trunke savesti kada je u pitanju Stanisavljević. Kako je moguće da ne primećuju jedno izuzetno književno ostvarenje, koje će, u ovom slučaju zaista moramo verovati, merilom budućnosti biti izmereno kao nešto najznačajnije u srpskoj književnosti poslednjih decenija XX veka. Pa ako za nacionalnu stvar angažovanim književnim kritičarima ne odgovara poslednja Stanisavljevićeva faza, čudno je kako nisu primetili ni njegove

pesničke istraživačke radove u zbirkama *Ritmovi, Ritmovi I*, *II* i *Ritmovi III*, nastalim osamdesetih godina XX veka. Projekat "Istraživački program 'Spirala' sa 'Manifestom br. 1' i 'Apendixom'", predstavlja novinu u savremenoj srpskoj poeziji i traži ozbiljne tumače**.** Stanisavljevićeva bogata leksika, originalne i neobične metafore, dubinska istraživanja u jeziku i smislu, nezadovoljstvo postignutim, traženje novih pesničkih rešenja i formi, zbilja govore o jednom predanom i visokoestetskom pristupu pesništvu.

Kada sam pre 35-36 godina upoznao Stanisavljevića, bio je to pesnik lirske, ali ne i idilične poezije, pesnik one tanane lirike koja ima snažne porive u prirodi. To su pesme koje se ne zaustavljaju samo na slikama. One i u lirskoj formi ispisuju biografiju pesnika, odslikavaju njegov aktivni odnos prema svetu. Iz njegovih stihova provejavalo je što u naznakama, što direktno, podrivanje zaleđene slike o nama i našoj stvarnosti. No ono što je u ranim pesmama bilo natuknuto kao nemirenje sa svetom, u kasnijim je postalo dominantno. Pesnik je, recimo, u poslednjoj deceniji ispevao do groteske razorne stihove na politička zbivanja u Srbiji, ali vrednost tih stihova nije u ruganju događajima i ličnostima, već u nadasve sjajnom, modernom načinu pevanja.

I da zabeležim jedan originalan Stanisavljevićev način borbe protiv režima i njegovog vođe. Negde 1993, dok smo po jednoj šumi blizu Beograda tražili pečurke, Stanisavljević mi je ispričao o neobičnoj akciji koju je izveo tih dana. Naime, u Beogradu je bilo opsadno stanje. Čuvari režima Slobodana Miloševića bili su na svakom koraku. Skupštinu Jugoslavije čuvali su na tuđu i svoju smrt spremni plavci. Miša je dan ranije u šumi našao kornjaču i odneo je kući. Na njenom oklopu ispisao je vodootpornim flomasterom: Dole Sloba! Kornjaču je odneo ispred Skupštine i usmerio je prema obezbeđenju. Ona je sporo, ali dostižno, kao u čuvenoj trci sa Ahilom, odnela poruku ispred nogu takođe oklopljenih čuvara. Autor *projekta* posmatrao je iz prikrajka prizor: policajci su se hvatali za glavu ne znajući šta da učine sa hrabrom životinjom. Bili su u nedoumici da li da je uhapse ili da je na licu mesta streljaju. A možda ih je mučilo suštinsko pitanje: ne šalje li to sama priroda antimiloševićevske parole?!

Imajući sve ovo u vidu, sa radošću sam se prihvatio posla da sačinim sažet izbor iz Stanisavljevićevih objavljenih pesničkih knjiga i da čitaoce uputim na njegovu bibliografiju. Verujem da sam u pravu.

BIO-BIBLIOGRAFIJA

Miodrag Stanisavljević rođen je 5. marta 1941. u selu Srednja Dobrinja kod Užičke Požege. Studirao je na Filološkom fakultetu i magistrirao na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu. Živi u Beogradu.

Objavio je do sada sledeće knjige:

Pesme, pisma Aleksandra Roša (pesme), 1965.; *Ja sam na spisku* (prevod poezije Borisa Pasternaka), 1969.; *Knjiga senki* (pesme), 1974.; *Levi kraljevi* (pesme za decu), 1977.; *Epika i drama* (studija), 1977.; *Slike i saglasja* (pesme), 1980.; *Ritmovi* (pesme, izdavač autor, 40 numerisanih primeraka), 1982.; *Novi ritmovi I, II* (pesme), 1984.; *Ritmovi III* (pesme), 1989.; *Golicanje oklopnika* (politički zapisi), 1994.; *Jadi srpske duše* (pesme), 1995.; *Elan mortal* (politički zapisi), 1996.; *Katarza i katarakta* (politički zapisi), 2001.

Drame: *Ilustrovani život*, 1968.; *Obično veče*, 1969.; *Priča o carskom zatočniku*, 1975.; *Vođa*, 1980.; *Nemušti jezik*, 1981.

IZ PESNIKOVIH KNJIGA

***

Neosetno taloži se
breme dana i godina,
ko prah brašna što se slaže
Na paučinu starog mlina.

Al mlaz što prah ozaruje
već bledi uveliko.
Gle crva što omegu
naziva svojom vernom slikom.

Već sutra, već sutra
manje će da mi sija!
Gle crva što mileći
u omegu se izvija.

Jedino moje srce,
tek po čuvenju mi znano,
negde u pustoši kuca
uporno, neprestano.

Ali i za nj čujem
da slabi, uveliko;
gle crva što omegu
naziva svojom vernom slikom.

Već sutra, već sutra
manje će da se duri!
Gle crva što – hodom
omegi sličan nekud žuri.

A vi, o mora daleka,
da l još računate na me?
Ja ću krenuti makar
plutajući na bali slame!

Ja slutim, taj čas
bliži se uveliko;
gle crva čiju tajnu
dosad ne odavah nikom.

Koliko sutra, konačno,
nekud ću da se denem...
Tek u omegu zgrčen
crv može da krene.

MALE NEVEŠTE KUĆE

Male nevešte kuće
Na brzu ruku podignute.
Građa uboga, trošna:
Trska, slama, zemlja i pruće.

Male nevešte kuće
S malo blagoslovenog dima.
S grobljima – blizu il dalje,
Već prema običajima.

Male nevešte kuće
Bez stepenica, bez plota,
Skupljene oko crkve
Ko nedaće oko života.

(1969)

JABLAN

Gde sam išao? Otkud sam dolazio?
Stajao sam na putu, a onda je
Naglo pljusnula kiša i pojurio sam
Pod stari jablan da se sklonim.

Ima drveća koje kapi kiše
Dočekuje na široke, pouzdane grane,
Ali ti, jablane, kraj koga sam stajao,
Ti si kišu dočekivao isto kao ja.

Vozači su palili svetla –
Toliko je silan pljusak bio.
Kisnuli smo. Nismo zaista imali kud
Saterani u to široko, široko polje.

(1966)

SANJAO SAM...

Sanjao sam svoju smrt:
Pao sam i ljudi se skupiše.
Draga prinese mom licu ogledalo
– Ogledam se, ali ne dišem.

Ja sam posrtao, padao,
Ustajao, padao opet...
Al odluku sam stvarao uvek:
Počeću ispočetka sve!

Ko dečak, jednako gubeći,
Izmišljah uvek nove igre.
Al sad – ne mogu ustati,
Ne mogu otići nigde.

Ležim nepomičan, nem.
Pokriše mi nečim lice.
Preturaju po mojim džepovima
Pretrpanim, kao u skitnice.

Sanjao sam svoju smrt:
Pao sam i ljudi se skupiše.
Draga prinosi mom licu ogledalo,
Moj lik je tamo, ali ne dišem.

(1967)

CRVENA ZEMLJA

Napuštam Crvenu Zemlju*
Znam da ovaj put vodi samo u ćutanje,
Iz ćutanja u nestajanje.
Ali, izjutra ću biti daleko.

Neću da mislim šta će se događati kad odem.
Zatvaram oči.
Ići ću tako daleko dok misli te
Ne sustanu i počnu zaostajati.

Osvrćem se još jednom s bolom i tugom:
To je lice mojih srećnih maštanja!

* Ime jednog sela

Trebalo je godina da shvatim:
U pustinji sagradih dom, pustinja mi bejaše okućnica!

Neću se više vratiti u Crvenu Zemlju!
Sve kad bi i postojalo nešto od davnih obmana,
Sve kad bi i izvesnost ljubavna čekala me tu,
Neću se vratiti.

Neću se vratiti! Neću se vratiti!
Hiljadu puta ne!
Još dugo ponavljam stojeći na raskršću,
Suzama učvršćujući odluku!

(1966-1969)

DRUGOVI

Doba detinjstva!
Doba želja!
Kako bejasmo dobri i čisti
Ne znajući za izdaju što je svet
Našim željama sprema!

Al kao šaš što leti iznad njiva
Nestaše ti dani.
I ja gledam kako drugovi mog detinjstva
Izlazeći iz mladosti
Stiču mir domova
I varljiva nekakva znanja o sebi.

Ponekad se još sretnemo i uz piće
Ožive stare priče i maštanja.
Ali ja vidim ta lica, juče kao jezero jasna,
Sad okićena jevtinim spokojstvom.
I prepoznajem u pokretima
– Nekada samo igri potčinjenim –
Drugog nekog, okrutnijeg vladara.

Vidim da su se naučili podozrivosti.
Od ranih poraza na licima im ostaše senke.
I sad već
Po tome da li im se želje ostvaruju ili ne
Cene da li su blizu il dalje od istine.

Vidim da su sve manje slobodni
A ne shvataju moć što ih sputava.
Nedaće i bede sve više ih pritiskaju
Ali ne odveć brzo –
Ostavljaju im dovoljno vremena da se naviknu,
da se neprestano navikavaju.
Jer, gospodarska moć – u tome je njena mudrost! –

Širi se polako, sigurno,
Onom brzinom kojom se čovek navikava na nesreće!
Isprva radosni, raspričani,
Brzo postajemo ćutljivi, daleki.

Odobravamo jedni drugima
Ali već se javlja blagi oprez u pogledima
I ja vidim kako im se
– Kao svima kojima neke stvari polaze za rukom –
Odjednom čini da o svemu znaju više no pre.

Kako tad žalim godine minule mladosti
Za koje dobismo tako malo!
Drugovi mog detinjstva
Koliko bejasmo bogatiji nemajući ništa!

(1969)

IZVOR

U travi visokoj otkrih izvor jasni.
Razgrnuh bokor; spletoh rasuti mlaz,
i česmu od kore leskove namestih.

Potom postavih znamenje visoko
da onaj što poljem travnim prohodi
iz daleka spazit ga može.

Nastavljam put
spokojan, zračan, lak...
Često se osvrćem
misleći na onog što travom visokom brodi
odjednom mi dragog.

A ne zna da tamo
pod busenom onim što se nadima blago
otkucava moje srce.

MARIJA IGRA

Marija igra.
Gomila gleda zanesena:
nad virom njenih bedara
blago se talasaju ramena.

I kosa vijuć se zrakom
neshvatljive oblike stvara.
O, beži, beži odatle,
ta kosa čara, čara, čara.

Al već je kasno. Kad zaigra
bacajuć tamo amo haljina skute

ja videh da oko sebe vije
sve moje misli, sve moje pute.

I shvatih da će tom igrom brzom,
sve bržom, sad već nevidljivom,
pred gomilom lakomom, bučnom,
odigrati ceo moj život.

LICA

Lica s tragovima prećutanih poraza,
izbrazdana mržnjom,
zavišću podsmešljivom,
lakomošću,
mučiteljskim ćutanjem...

Lica sa izrazom ptičjim,
lica ko raskoš otrovnih cvetova,
lica kao vododerine, kao drač,
lica – kao sećanja nedraga.

O kako Bog
neiscrpno
uvek drukčije
pati u svakom od nas.

PESMA KOJA PUTUJE

U noći decembarskoj
razleže se prastara putnička popevka...
Počuj: njeni su tonovi tako dugi
da ti se čini –
pesma sama putuje.

Tako kiridžije iz erskog kraja
Što prohode selima moravskim menjajuć smolu i luč za žito i so
tugu i stud rasteruju
zapevajući na stari putnički način.

A možda to nisu kiridžije
no se vuci sa svojim trubama
oglašavaju s bregova.

Nisam siguran.
Čas mi se čini da su vuci
Čas opet jasno razaznajem
Napev kiridžija drevni.

A možda su vuci pojeli kiridžije i njine konje
Pa sad vuci putuju
I na stari putnički način zapevaju.

***

Iskustvo bezobličja,
iskustvo boje
i svojstva – ničija –
za jutro se bore.

Navada plaveti,
iskušenje bolesti
u oku aveti
morale su se sresti.

Iskustvo bekstva.
Redosled izdaja.
Lažna jemstva
sutrašnjih preobražaja.

Objava kože.
Iskustvo prerušavanja.
Tajne lože
sutrašnjih događanja.

Pomama lučno,
navika krugom.
Odbegla sličnost
uzvraća porugom.

Navika i pomama.
Promena i liv.
Ti si im log, topla slama.
Ti? Koji ti?

***

Pisaću pesme-letke
jer će nas, uskoro,
bez slova posletka
pojesti bela pokora.

Neću izvesno nikog
pridobiti za zaveru.
No surim oblikom, trpkim zvukom
izopačiću meru

postojanja bar jednog.
Kasno će biti da se vratimo.
Znak odobrenja, kredom,
osvanuće na vratima.

A u kapima znoja
pogled hiljadu očiju.
Strelci kroz razliv boja
Stari posao dočinju

i staru slutnju, kožom.
Preosvetljen u padu
pozdraviću podložnost,
ćutanje i navadu.

***

Grad ovaj od nekuća, od sige od rđe
nije moj. Ni reke. Ni rušeće linije drveća i zidova.
Ni njegova pozorja. Moj govor,
za koji mislim da je njihov, pripada nekom nepoznatom narečju.
U ponekom staklu kad sam već prošao ogledam se.

Pozni smehoviti dolasci kući
nisu moji. Kao ni jutra. Kao ni nedelje.
Nedodir. Zamorno sablasno prisustvo.
Ja sam za pokoru tu – da gledam ispunjenje svih pomama.
Njinih, a nijedne moje.

Pomama ponavljanja oblika. Ponavljanja okolnosti.
Ništa moje tu ne nalazi neku pogodu.
I osećanje nedostatnosti koje delim sa meštanima
i pokuda poretka – u stvari su oblici prerušavanja
jer sve je ionako po nekoj drugoj meri.

Kazne njihovih sudija
meni ne mogu nauditi. Meni pripada
samo onaj ''suvišak zla'' u njima.
Preves osvete. Pomama osude.
Lukavstvo neboravka.

Ni u sasvim retkim (zato više nežnosti)
očima optočenim pozorišnim srebrom
nisam; one se samo začaraju;
same prečvrsnu u drugu svetlost,
u drugu gipkost.
(Ipak, više nežnosti!)

Nema me u pomami ponavljanja boja.
U oblasti onog što se događa drugima.
U ludilu sličnosti i različitosti. Golih krošnji. Brda.
U načinu na koji onaj pas leži na suncu.
Ni u drugim svojstvima i načinima.
Optrčao šumu. Reku. Nema me.

4.

sećanja na davna ranjavanja:

smrskani nokat na nožnom palcu za vreme loptanja na
selskom putu.
sljuštena kolena u brišućem padu.
ubod kupinovog trna u kažiprst, izvir i rast krvi.
posekotine po butinama od crnih, oštrih grozdova školjki.
na kamenitoj plaži.
nagaz na ekser na mračnom tavanu.
zmija kose kroz oporu travu probija gležanj.
zupci testere po dlanu.
sitni ubodi osja pšeničnog klasja po nadlaktici.
ujed gusenice, opale s vrbe, po vratu.
ujed petla za jagodicu kažiprsta.
ogrebotine po sluzokoži grla od presuvih oraha.
plod ili hleb pečen u pepelu poskakuje na dlanovima.
iverje kosti u otvorenom prelomu.
posekotine u peti od komada zelenog stakla sakrivenog
u algama reke.
opkoračivši odsečenu jovu skidam joj koru širokom
tesarskom sekirom. ogoljeno stablo, koje ostaje iza mene
na vazduhu brzo menja boju, postaje purpurno, purpurno
sečivo odskače od čvora i seče deo lista leve noge.

u davnašnjim ranjavanjima, u sećanjima koja izazivaju
jezu, objava tela, objava živih kristala.

5.

dva tela u ulivu.
primajući međusobne oscilacije.
jedno odzvanja u tetivama drugog.
tako je, tako sve, tako počelo:
listopadna ruka.
gipki odgovori tela.
vrtložni odgovori tela ruci.

kalderovi mobili koje sam odsutno dodirivao na nekom
putovanju ponovo mi došli u sećanje, sada u jasnom
plotskom značenju.

prvi ustalasani odgovor bedrenog prevoja ruci.
odgovor kičmene udoline.
podrhtavanje listića tebe, od sedefa, od selena, od telura.
od još neimenovanih metala.

koja su pra-sećanja na mene
u tvom telu bila sakrivena?

“ono Pre uvibrirano je u nama” govorio je
jedan zaboravljeni pesnik.

DNEVNIK

Prepoznah jutros u Glasilu
stanjene, zaobljene
škriljce otrova svojih.
Ružouhi okot
slobode dozvoljene
u zubićima me nosi.
Nek mi to ne bude važno.
Dok postojim.

Otvorim prozor širom
i s maske oduvam
prašinu i spore.
Prostor ih dočeka gladno
i svaku prašku
na bezbroj deli, roji.
To jezivo je. I nije –
dok postojim.

Pijem vodicu kineske alge.
Ogavno. Spiker govori
o novim merama vlade.
Nama je suđeno
da budemo meropsi
(ovde ili u Evropi).
Nije mi to važno.
Dok postojim.

Nekome jeste.
¾ oksidatora
i ¼ ulja
daju odličan eksploziv.
Hoćeš li: pravi,
hoćeš li: ruši.
Meni nije važno.
Dok postojim.

Samo ponekad,
kad lavež u njemu odjekuje,
mogu nazreti dubinu
levka noći.
Njegovo šljašteće suženje:
to sam ja.
Dok postojim.

U postelji od sadre
dahove brojim.
Čekam da se vrv pomisli
s pokretima rebara spoji.
Gle, kristal broja 72
u peni udisaja plovi.
Plovi
dok postojim.

JEDENJE BRESKVE

S dlačicama dodir tvojim breskvice
jezik mi i grud ugne
a donja usna (za prihvat sočka navalnog)
u majmunove gubice otombolj
premetne se.

Zalepi l se kožmurica, cic, za nepce kredasto
ko pijavka, vakum-vešaljka
mlade eto nevolje:
draž, draž olinjali svodić taj
skida s njega reči
surutku poezijice srpske
koju na naprstke
piju izanđale lujke.

1.

Setivši se – podne u teme –
jutrošnjeg jasnog odnosa
prema poeziji ovdašnjoj

– črčkarije dobrozvučne
unutar zunzarinih orbita,
hvale na pozajmicu –

dahnem na zraku dolutalu
s nekog divljeg zrcala:
da muljam znano neće mi se,
zgubi se u podgrlcu;
preostaje mi bela poruga
il prepust svetu muzike
što izvire iz mere njegove.

9.

Visoki oblaci, sparina;
go i trbušat, mirišući na sirće
(maža za ujede kukaca)
po podu nauznaKo fukljam se.

I tek predveče: u zglobovima
zapatilo se nešto pokreta;
baš lepo – iskoristiću ih
da večeras smaknem cezara.

Nečija zalutala rešenost
(tako se to dakle zbiva)
posle dugotrajnog odlaganja
gadna mi i – privlači me.

Kontrolišući disanje, belinu
zamišljajući pokretima dodajem sok
što lakše, kad se pojavim tamo,
sa mene da klizne čin.

1989.

Jevtinu ribu trebim od bezbrojnih YYYYY
Zamisli naših najprobranijih čovaca
dovedoše nas na rubni rub.
(Šta bi tek bilo da izbirljivi ne besmo.)

Onager lične izrade
uperim na CK.
Magarac moj divlji kad se ritne
ima da zvrknu
vejači loših prilika.

Juče ih je narod najurio
i izabrao poboljšače.
Ali, već vidim kako jajasti
telesom i kretnjama sve sljubljenim uza nj
oblik poprimaju idiota.
A činili nam se pronicljivim.
Slabo smo birali
ili blunast smo odreda soj.

***

Ljuto drvo – izdanaK bede
buja u dvorištima mnogoljudnim,
kraj vlažnih zidova pećina-kuća,
iznad našeg povinovanja.

Bratstvo što se zaklinje u Pedesetoknjižje
– lakomo, osvetoljubivo –
vrevom se brani od dolazećeg.
Njino istoglasje tmulo
sad jača, sad jenjava.

Neko kaže:
Prva četiri dana neće biti glasa pevajućeg,
samo glas zboreći.

Laka pohota nagađanja
širi se pokrajinama.

***

Večernji nemir poljskog življa
i ceo kraj ko da vri
a između svega, u dugim razmacima,
komešanje reči nalik na stih.

Vekovni lavež selskih pasa,
popaca posvećenih odziv tih,
i retko, iznad tog mnogoglasja,
nejasan zvuk, možda stih.

Poplave dana a j e d n a noć,
sjaj zvezda okorelih, zlih,
i retko, u dugim razmacima,
varljivi susret reči, poneki stih.

U BEOGRADU PEPELJASTOSIVOM...

U Beogradu pepeljastosivom
gde ni kreč pesak više ne vezuje
dan čkilji podozrivo
vetar boju misli izbeljuje.

Ono što jedan sroči,
ponovi hiljada istolikih.
Navikom se istina kroji;
ona je tek zvuk na koji smo svikli.

Na stanicama, na licima,
u praznim staklima jutarnjih očiju
jučerašnji snovi, plavi naumi
polako skončavaju.

U posvednevnom povinovanju,
u beskrajnom moru istoglasja
beda i opsena, nehaj i lakomost
– svakodnevna opera saglasja.

U sve dubljoj ćutnji,
sve šumnijem sjaju i slavi...
Nema izraza u staklima mutnim,
nema duge u nijednoj glavi.

U Beogradu pepeljastosivom
gde ni kreč pesak više ne vezuje
sneg pada, lasno i pretilo;
strah boju misli izbeljuje.

OPSENAROV PUT

Strepeć od teatralnog pada,
od banalnog prelaska u ništa
opsenar putuje od grada do grada,
menja imanja i konačišta.

Dostigao je savršenstvo umeća.
Cela zemlja je – vašarska scena.
Svi veruju u njegove moći
i sama od sebe buja opsena.

Stvorio je za druge edenski vrt –
remek-delo opsenarskog dara.
Al sluti da će njegova smrt
biti do pomame, do izdajstva, stvarna.

Svi veruju u njegove moći,
veruju svakoj reči, gestu.
Al on nikad na istom mestu
ne sme dvaput da zanoći.

Strepeć od teatralnog pada,
od banalnog prelaska u ništa,
opsenar putuje od grada do grada
menja imanja i konačišta.

NOVEMBAR 1989.

Novinama ušuškavam okna,
za rusku spremam se zimu.
Možda neki nevidljiv
prolaz ostavim hladnoći – ko je šiša.
A Ona i računa na moje nedoslednosti
i ona je očenj strpljiva.

Sneguljak – novembarac
a ja pri
a ja prigrlio sančić
na obroncima nedovršene rečenice.

Neka žgadija mota se u mraku,
stiskam prekidač al sijalica ne moga.
Znam – svetlo se ne pali u lošim snovima
al tako je i u nas na javi.

Lisice i lažne lisice
pretrčavaju preko dvorišta.

(1989)

SRPSKO-HRVATSKI RAT (3)

Prošetao, radoznao žuto,
Samodržac jutru mrk
zemlje tanin Srbije
do čudne države u kojoj
svi se zovu "Van".

Sačuvaj me bože, rekao,
eolsko-neonskih zemalja,
vratio se u psima opevane
predele anahronije –
čigra njegova tu se još vrti,
popovi i pesnici
poduhuju u njen rub.

Dočekali ga njegovi ratnici
s čakljama i torbuljinama,
proterali smo, velili mu,
pet (do šest) njinih sela
sa naših – to oblik kaže – brda.

A u Beogradu, mandal-gradu,
korzoom šetaju daždevnjaci
s beretama i bajunetima
podruku sa poetesama
maznim (mazni mu bombu!)

A On im velio:
iskorišćena da je svaka
sunčana prilika za zločin
imali bismo Drusnu Srbiju
i ne bi nam se Veliki Pohod
pretvorio u zahod.

(1992)

SVE SE SLIVA U NAŠ LEVAK

Mi nemamo vojnih problema. Samo jezičkih.
"Oslobođenje" ili "pad", na primer.
Ili, kako opisati sedefne prelive nemoći,
šikljanje peska iz stisnute šake
u vreme Pogančevog rata.

Na dvoru se otvara šampanjac
za jednu vonjavu – glava šarana – pobedu.
Ljubičasti nekrofil, u ruševinama,
drži sednicu vlade.

Kao što gušter svoj plavičasti
jezik hitne na muvu – dograbićemo ih,

recituje dvorski pesnik.
Dvadeset oligarha aplaudira mu.

Evropa je mlitava, naše oružje sofisticirano,
sve se sliva u naš levak
– tolkuje glavni Rasudnik. Doista,
mi vojnih nemamo problema, a i logičke
rupe – popunjavaju leteće grupe.

Poljsko ludilo je češće
al ludilo brđana uvek je krvoločno
– mni, gledajuć Potpredsednika,
romanopisac-čokotorezac.

Između paperjastih rečenica
("Opsađuj dok ne crknu!", "Ucmekaj na stepeništu!")
pleše vojvoda šupkoljubac.
Nafrakana smrt žuri na televiziju.
(Potajno radi za oba propagandna štaba.)

Doista, mi nemamo problema sa našim kohortama
a i opravdanja su nam sve povozitija.
ja sam državotvoran, peva rošavo stvorenje.
Ozimi grbavac otpeva mu. Iz svakog beščašća
poleću u naše verzije. One će biti seme
nove posleratne umetnosti.

Sve sliva se u naš levak.
Instrumenti su – javljaju – registrovali
trepet stomačnih mišića onih što nas ne vole,
u južnom delu grada.
Leteće grupe već su se zaputile tamo...
(1991)

JURIŠ SRBA

Juriš Srba
na vrata autobusa
Beograd-Obrenovac
puštena ustava
otcepiše mi list
golenjača mi gola
jedan drži moje rebro
dobro mu za bubanj
kolenove loptice
kotrljaju se okolo
jednu dograbih
može ustrebati
jedan mali pirgavi

nebesnik
iz buraga mi proviruje
između bubrega se promuvao
misli brži je od mene.

(1992)

***

Živeti u prizemlju, imati psa,
vreću sušenog hleba, čekati – šta?
Beograd je predivno mesto za gluvu smrt.
Pacovski miris dopire iz haustora.
Skočibube hodaju lokvama kao Isusi
blago uvijajući opnu vode.
Pretorijanci u ponoć nekog vijaju.
Ritam pucnjava odaje požudu ubijanja.
Samo psi reaguju.
Možda je sve to samo predstava
za Gospodara kog muči nesanica.
Ono što nas čini ljudima bez povratka
u onom je što nas razlikuje od pasa.
Svakako imati psa.
Zmije se ovde kamenjarkama zovu
a ti se ipak motaš po kamenju.
Septembar uvek klizne brzo,
meh boja izduži se.
Sutra potraži nešto za ogrev... Kupi so...
Proveri vrata pre nego što...

(1994)

AVARSKI ĐACI

Mariji

Uvek je isti raspored crnog i belog
na poprsjima i šapama pasa.
Po njima ćeš raspoznati naseobine
nas, avarskih đaka.

Konjozvrkasti Avari, učitelji naši,
odjurili su preko peščara i trščaka,
preko sedefnog obruba košave,
preko pogašenih vatri i zubala mrtvih pasa
odjurili su – u ništa.

U kolencima iskrzane trske
mi vidimo njihova mala lica,

lica duhova – savetodavaca.
Ona nam došaptavaju
koga i kada napasti valja.

Evropejci nas zovu "plemenom Ogavaca"
zbog naših podmuklih pohoda, pirova smrti
i bolećivog pozivanja na zakidanje nekog prava.
Oni ne shvataju našu nesreću:
nama nedostaje
ono što uvek nedostaje punom mesecu.

Mi možda i nismo narod, mi smo samo soj.
Anahronizam kao kesten, teški i sebi i drugima.
I zato potajno tražimo onu rupu u plavilu
kroz koju su u nevid nestali Avari
sa svojim psima i konjima.

(1994)